

קונטרס

בנין יעקב

ספירת
העומר

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעורר הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

ספירת העומר

ואתקדש בקדושה של מעלה - תכלית ושגב גדולת ימי הספירה שנעבוד בהם את השי"ת ונתקרב אליו.....ג
כעבד ישאף צל וימנה תמיד - כל יום מימי הספירה חשוב בפני עצמו על שזוכים בו לעליה גדולה.....טו
כלל גדול בתורה - חובת הימים האלה להתחזק בעניינים שבין אדם לחברו.....כב

טבת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי ♦ חנוכה ♦ שבב"ם ♦ פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר ♦ שבועות ♦ בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית ♦ שמות

ספירת העומר

ואתקדש בקדושה של מעלה

תכלית ושגב גדולת ימי הספירה שנעבוד בהם את
השי"ת ונתקרב אליו

ימי הספירה קדושים בקדושת חול המועד

כתוב בתורה (ויקרא כג, טו), "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום", וכתוב עוד (דברים טז, ט), "שבעה שבועות תספר לך, מהחל חרמש בקמה", בכתוב זה נצטוונו לספור ולמנות חמשים יום, מיום הבאת קרבן העומר שהוא ביום ט"ז לחודש ניסן, ועד לחג השבועות, שהוא יום החמישים - יום קבלת התורה.

הנה כבר נודע למשגב בקרב אמוני עם סגולה את יקר תפארת ורוממות הימים האלה של ספירת העומר, דבר נפלא כתב הרמב"ן בפירושו על התורה (ויקרא כג, לו), בכנותו את קדושת הימים האלו בשם 'חולו של מועד', ומבאר שהימים האלו נמצאים בין ב' קדושות, חג הפסח הם הימים הראשונים של חג, וחג השבועות הוא האחרון של חג, ושבע השבועות שביניהם הם חול המועד, וממליץ על זה את הפסוק (במדבר טז, ג) "כי כולם קדושים וכתובם ה'".

בזה נותן טעם הרמב"ן מדוע נקרא חג השבועות כפי חז"ל בשם 'עצרת', כי כשם ש'שמיני עצרת' הוא היום טוב האחרון החותם את חג הסוכות, ובאמצע חול המועד, כך הוא גם חג השבועות שמשלימה וחותמת את קדושת חג הפסח, כשהימים שביניהם - ימי ספירת העומר - הם חולו של מועד.

הנהגת האדם בימי הספירה עושה רושם

ימי הספירה האלה אינם ימים רגילים כלל ועיקר, אלא הם ימי בנין מכריעים וגורליים, וכלשונו של האור החיים הק' (במדבר כח, כו) על ימי ספירת העומר: "כי הוא תיקון גדול לנשמות עם בני ישראל, כאמור בספרי אנשי אמת".

נוהג היה הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לומר (שיה שרפי קודש - ימי הספירה ו), שבחג הפסח הוא עת הזריעה של הנקודת ישראל, ובמשך המ"ט יום של ימי הספירה צומחת קמת ישראל וגם ניצבה כדרך שדות התבואה, עד שמכשילה ונשלמת בחג השבועות, שאז הוא עת הקצירה והשלמת קומת ישראל.

מבוח זה, היה החידושי הרי"ם מזהיר להסרים למשמעתו, כי כשם שעל שדה תבואה צריך להשגיח בשמירה יתירה בתקופת הצמיחה, שיהיה להשדה את כל מיני ההצטרכויות שלה, כגון מים וכדומה, וגם שלא יפלו בה כל מיני מזיקים המחבלים בשדות, כך גם צריך להשגיח בימים אלו בשמירה מעליא, שלא תיפגם ולא תינזק חלילה קמת ישראל העומדת באמצע זמן הגידול והצמיחה. לפיכך יש להזהר ביותר שלא להתבטל חלילה בימים אלו מעבודת השי"ת ותלמוד תורה, שיהיו כל הימים מהשבע שבועות בתכלית השלימות והתמימות וללא שום סיג ופגם.

עוד זאת אמרו, כי הנהגות ותהלוכות האדם בימים אלו עושים רושם על הנהגת האדם על פני כל השנה, וכפי הנהגתו לעת הזאת כך ייראו הנהגותיו כל השנה כולה, ומטו משמיה של הגה"ק רבי שלום שרעבי זי"ע, שכל שעה מימי הספירה האלו חשובים כיום שלם של שאר ימות השנה, על כן הזהר נא עד למאוד לחיות את הימים האלו מתוך התחזקות ויגיעה בתורה ועבודת השי"ת[א].

(א) ראה כדברים האלה שכתב הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (אמור תרס"ה) בשם אביו הרה"ק הישפת אמת' זי"ע, וז"ל: התורה קוראת לימים אלו שבע שבתות תמימות ואי' במדי' אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, היינו שימי הספירה נותנים כח

להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו

ולעולם יש לומר עוד, כי כל הענין והטעם שאנו סופרים את ימי העומר, הוא כדי להביע ולגלות את צפייתנו וכמיהתנו לקבלת התורה, כדכתב בספר החינוך (מצוה שו), שכל התכלית שלשמו הוציאנו השי"ת ממצרים, הוא לצורך כך שבחג השבועות יקבלו ישראל את התורה, כמו שאמר הקב"ה למשה רבינו (שמות ג, יב) "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"^[ב], הוה

וחיות על כל השנה כי כל ימי הספירה נקראים שבת, שבע שבתות, עד ממחרת השבת, כמו שיהיה לעתיד יום שכולו שבת, והמ"ט יום הם כנגד מ"ט שבתות שבשנה.

אאז"ל אמר שבע שבתות תמימות היינו כדכ' יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה ואי' כשם שהן תמימין כך שנותם תמימים וזהו אימתי הן תמימות וכו' כי נשאר מזה על כל השנה וזהו ונחלתם לעולם תהיה, אי' בכתבי האר"י ז"ל כי כמו שב' החדשים הללו הם זמן גדול הפירות על כל השנה כמו כן הנפש מתגדלת בימים אלו על כל השנה.

(ב) הא לך לשונו הזהב של ספר החינוך: משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, וכמו שכתוב (ירמיהו לג, גה) 'אם לא בריתי יומם ולילה וגו'... והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה, וכמו שאמר השם למשה (שמות ג, יב) 'זוה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', ופירוש הפסוק כלומר, הוציאך אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלקים על ההר הזה, כלומר, שתקבלו התורה שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החירות מעבדות, ולכן יעשה השם למשה אות צאתם מעבדות לקבלת התורה, כי התפל עושין אות לעולם אל העיקר.

ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים

אומר שרק בחג השבועות נשלמת התכלית של חג הפסח, וימות הספירה הם המביאים את האדם אל התכלית הנרצה.

עוד אמרנו לדקדק בזה, על פי הידוע שישנם בתורה ארבעה לשונות של גאולה, 'והוצאתי', 'והצלתי', 'וגאלתי', 'ולקחתי', והנה, ג' הלשונות הראשונות עוסקים בעצם היציאה והגאולה ממצרים, אך שונה הוא הלשון האחרון, 'ולקחתי', שהוא כבר עולה על קבלת התורה, שכן כתוב בתורה (שמות ו, ז) "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים", ופירשו כל המפרשים שהכוונה לקבלת התורה, שאז לקח אותם הקב"ה להיות לו לעם. הרי לנו שוב, שבחג הפסח בעת יציאת מצרים עדיין לא הושלמה הגאולה, ורק בחג השבועות כשקבלו ישראל את התורה אז הושג התכלית הנרצה של יציאת מצרים, 'שאינן לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה' (אבות ו, ב).

עתה, כשנודע לנו שחג השבועות ומתן תורה המה ההשלמה והתכלית של חג הפסח ויציאת מצרים, וימי הספירה הוא הזמן הנועד לצפות ולהמתין לקבלת התורה, הרי שיש לנו להתכונן כראוי ולהשלים נפשותינו בתורה ובמצוות לקראת היום הגדול והקדוש, שאכן נהיה ראויים לקבל את התורה, וכבר אמר הגה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שפתי צדיק - שבועות), שבכל יום - עד היום המ"ח - מימי הספירה יש לתקן מדה אחת מן המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (אבות ו, א)^[2], ובהגיע היום המ"ט יחזור וישנן את כל המ"ח דברים יחד,

יש לנו לזמון, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן, ועל כן לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו ריבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת.

(ג) ואלו המ"ח דברים המנויים שם במסכת אבות (ו, ז): התורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, ואלו הן, בתלמוד, בשמיעת האזן, בעריכת שפתים, בבינת הלב, באימה, ביראה, בענה, בשמחה, בטרה, בשמוש חכמים, בדקדוק חברים, בפלפול התלמידים, בישוב, במקרא, במשנה, במעוט סחורה, במעוט דרך ארץ, במעוט תענוג, במעוט שנה, במעוט שיחה, במעוט שחוק, בארך אפים, בלב טוב, באמונת חכמים, בקבלת היסורין, המכיר את מקומו, והשמח בחלקו, והעושה סוג לדבריו, ואינו מחזיק טובה לעצמו, אהוב, אוהב את המקום,

כך שבהופיע עלינו חג השבועות ומתן תורה כבר יהיו לקניין בידו כל המ"ח דברים^[ד].

גם הזמן מצד עצמו מסוגל ומוכשר להכין את הנפש להתכונן לקראת קבלת התורה^[ה], וכשיתחזק בנפשו לקבל עליו עול תורה, וודאי הדבר שיזכה לסייעתא דשמיא כבאותם ימים בהם יצאו אבותינו ממצרים וזכו להתקין נפשותיהם ורוחם לקראת מתן תורה.

ימים המסוגלים לטהרה ולרפואת הנפש

ב'אור החיים' הק' (ויקרא כג, טו) ביאר (ע"פ הוזה"ק ח"ג צו.) מפני מה לא מסר הקב"ה את התורה לישראל מיד עם צאתם מארץ מצרים, מדוע היו צריכים להמתין חמישים יום עד לחג השבועות. ומיישב, כי למרות שהשתוקק הקב"ה עד למאד להנחיל את התורה לישראל, מכל מקום לא היו ישראל ראויים

אוהב את הבריות, אוהב את הצדקות, אוהב את המישרים, אוהב את התוכחות, ומתרחק מן הכבוד, ולא מגיס לבו בתלמודו, ואינו שמח בהוראה, נושא בעל עם חברו, ומכריעו לכף זכות, ומעמידו על האמת, ומעמידו על השלום, ומתישב לבו בתלמודו, שואל ומשיב שומע ומוסיף, הלומד על מנת ללמד והלומד על מנת לעשות, המחכים את רבו, והמכון את שמועתו, והאומר דבר בשם אומרו.

(ד) הפליא עשות הגה"צ המקובל רבי דניאל פריש זצ"ל, אשר בספרו 'וספרתם לכם' המיועד להדריך ולהאיר את דרכי העבודה בימים מקודשים אלו באופן השווה לכל נפש, בין שאר הדברים שבספר, אסף וקיבץ כאמיר גורנה את המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, וחילק לכל יום את המדה התואמת לאותה הספירה, ואף שילב שם את המידות טובות בהם יש להתחזק בימים אלה, ומאוד ראוי לכל ירא שמים שילמוד בספר זה ויתחזק לאורה.

(ה) ראה מה שכתב בעל הישפת אמת: בשם זקנו הרה"ק היחידושי הרי"ם זי"ע במעלת הימים האלה המסייעים לאדם להתקדש ולהיטהר, וזה לשונו: ימי הספירה מסייעין לאדם שבאותן הימים נהפכו אבותינו משעבוד חומר ולבנים עד להיות מוכן לקבל התורה, ממילא גם עתה הזמן מסייע, וכן שמעתי ממו"ז ז"ל על הגמ' (שבת קמז:) 'כולהו שקיינא מפסחא עד מעצרתא כו'.

לכך, היות שעדיין טמאים היו מגילולי ערוות מצרים, לכן ציווה הקב"ה למנות שבע שבתות, כנגד שבע ימים שהדרך למנות למהרה, ורק אחר כך מסר להם את התורה.

על פי זה אף פירש את לשון הכתוב (שם) "וספרתם לכם", שאמר הקב"ה לישראל שהספירה הוא 'לכם' לטובתכם, כדי שבמשך הימים האלו תמהרו לפני ה' אלוקיכם ותהיו ראויים לקבל את התורה.

אשר על כן, כתב הר"ק ה'אוהב ישראל' (ר"ח אייר) מאפמא זי"ע, נהגו בקרב שלומי אמוני ישראל ללמוד פרקי אבות בשבתות שבין פסח לעצרת, כי בימים האלו מחויב כל איש ואיש מישראל למהר את עצמו בימי הספירה כמו שנמהרו ישראל מאז מטומאת מצרים, כגודע מהזוה"ק, ולכך אומרים אז מסכת אבות, כדי לראות ולהבין כל המידות טובות הנזכרים שם, ולכסוף ולהשתוקק מתי אעשה כן גם אני, ולשוב בתשובה שלימה לפני השי"ת, ומסיים שם, "והעיקר הוא שהימים האלה הם טובים ומסוגלים לרפואות הנפש"^[1].

וספרתם לכם - כספיר ויהלום

לא בכדי אמרו בספרים הקדושים כי הלשון של 'ספירה' הינו מלשון 'סנפרינון' - ספיר ויהלום, המבהיקים כאבנים טובות ומרגניתא דלית ביה טימי, וכדרך שכתב ב'אור החיים' הק' (שם), שנשמות בני ישראל עשויים כדוגמת שני לוחות הברית שהיו עשויים מאבן יקרה הנקרא 'סנפרינון', ורק על ידי החמאים ותחלואי

(1) בהמשך הדברים כותב הר"ק בעל ה'אוהב ישראל' שתקופת ימי הספירה מסוגלים לרפואה, וזה לשונו: ולזאת יש במסכת זו חמשה פרקים נגד ה' שערי בינה הכוללים, וכל אחד כולל מעשר הם נ' שערי בינה, עולם התשובה. וימים האלה נקראים אצל אומות העולם מין, וגם הם מודים שהימים האלה הם טובים ומסוגלים לרפואה, ומ"י הוא מנין חמשים. והעיקר הוא שהימים האלה הם טובים ומסוגלים לרפואות הנפש, ויה"ר שירפאינו ה' ונרפא. אמון, עכ"ל.

הנפש נעכרו הנשמות וחשך תוארם, על כן אמרה תורה 'וספרתם לכם', פירוש, שעל ידי שתהיו מונים וסופרים מניין זה ומזככים עצמכם, אז תשוב נשמתכם לזרוח כבראשונה באור יקרות וכמראה הסנפרינון.

בסגנון זה העלה בספה"ק 'עבודת ישראל' (ליום שני של פסח), וגם כתב בקדשו: "וספרתם לכם ממחרת השבת' (ויקרא כג, טו), 'וספרתם' - מלשון 'ספיר ויהלום', שאתם צריכים להאיר 'לכם' - עצמיכם - בתשובה מכל עוונות.

וספרתם לכם - לעורר את הספירות על ידי עבודתכם

עתה בא נא, וראה גם ראה מה שכתב בספה"ק 'קדושת לוי' (פרשת אמור), שם מבאר כי ימי הספירה משונים הם בתכלית השינוי מחג הפסח, שאילו בחג הפסח זכינו באמת להארות נפלאות ועצומות, אבל לא בזכות מעשינו הטובים זכינו לזה, אלא היה זה התגלות וההארה באיתערותא דלעילא, בכדי לעורר אותנו לעבודתו יתברך שמו.

אולם התכלית האמתי של הארת חג הפסח, הוא אך בכדי שלאחר הפסח נתחזק בכוח גדול לעבוד את הקב"ה באתערותא דלתתא, עד שנהיה ראויים לאלו ההארות וההשגות מצד מעשינו הטובים, ובשביל דבר זה באו לעולם ימי הספירה האלה, וזהו מה שאמרה התורה "וספרתם לכם", כלומר, שאין הדבר תלוי אלא בכם, שתהיו אתם מעוררים את הספירות העליונות על ידי עבודתכם, ואז תזכו שכבוד ה' עליכם יראה.

כאן הולך ומונה ה'קדושת לוי' את שבע הספירות ואת דרכי העבודה היוצאים מהם באופן השווה לכל נפש, ומורה אותנו לדעת מה יעשה האדם באלו הימים וחי בהם, והילך לשון קדשו: "זה סוד הספירה, שבשבוע הראשון אנחנו חפצים באהבתו, ובשבוע השניה אנחנו חפצים ביראתו, ובשבוע השלישית אנחנו חפצים שיתפאר בנו כאב המתפאר בבנו, ובשבוע הרביעית והחמישית שנאמין באמונת הבורא ברוך הוא, ובשבוע השישית שנהיה אנחנו דבוקים ומקושרים בעבודתו, ובשבוע השביעית שאנחנו ממליכים אותו על כל העולם כולו ועלינו".

"לכן, אחר שאלו המדות נמשכים מהבורא ברוך הוא באלו ימי הספירה, יש לאדם בימי הספירה להתבודד ולעבוד את ה' אלקינו, כיון שבאלו הימים נמשכים אלו המדות הישרים לעמו בית ישראל, ובפרט בעת הספירה יש לאדם לשמוח ולדבק את עצמו באלו המדות ישרים, כיון שאדם חפץ שמידות ישרים ימשוך בו אהבה ויראת הבורא ימשוך בו כמאמר חכמינו ז"ל (מכות י:), בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", עד כאן לשון קדשו.

דע את אלקי אביך ועבדהו

על כן אחי ורעי בואו נא חשבון, בינו והתבוננו נא מה ה' שואל מעמנו לעת הזאת, הלא חפץ הוא שנתקרב אליו שנקדש ונטהר את עצמינו, להתרומם במפח וטפחיים מעל גבי הקרקע ומעל הארציות, ועל דבר זה היה כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי בנימין רבינוביץ זצוק"ל מעורר אותנו כסדר, להתבונן כראוי ולדייק היטב הדק במה שאנו אומרים בכל יום ויום בנוסח של 'רבנו של עולם' שאחר הספירה.

"רבנו של עולם, אתה ציוויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומזומאותינו, כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם, ובכן יהי רצון מלפניך שבזכות ספירת העומר שספרתי היום יתקן מה שפגמתי בספירה, ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה, ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם".

חלילה לא יקרא זאת כמעשה קוף בעלמא, אלא יתבונן ויכוון בפירוש המילות וכוונת הדברים, עד שיתלהב לבו ויבער בתשוקה ובגעגועים אל השי"ת, לעבדו בלבב שלם מתוך טהרת הלב והמוח. ובכל ספירה וספירה יעיין בספרים הקדושים לדעת מהו הענין והעבודה המיוחדת לאותו היום, לפי זה יידע נאמנה את הדרך אשר ילך בה. ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא.

משלו משל למה הדבר דומה

אוי לו ואבוי לנפשו של המבלה את ימי הספירה ללא עיון והתבוננות במהות הפנימית של אלו הימים, מתוך שמדמה בנפשו כי על ידי שמונה ומברך מדי יום את הספירה ואף אומר את כל הנוסח שמלפניו ולאחריו יצא ידי חובתו ושלום עלי נפשי, לא ולא, אין פני הדברים כך כלל וכלל, ואמשול לך זאת על ידי משל נאה:

בתוך גינת בוסתן משובכת כל לב, שכנה לה מירה נאה והדורה, צריחי מגדליה מתנשאים ונראים עד למרחוק, ובתוך הבית פנימה, חדרים לפנים מחדרים מלאים במשכיות וכל כלי חמדה, כאשר לצד כל אלה שכנו להם ביכרין רחבים בתוכם קיננו כל מיני ציפורים ודגים, מינים ממינים שונים, חלקם מזנים נדירים ויקרי המציאות אשר כמעט ואינם בנמצא בעולם, יגיעה רבה טרח עליהם בעל הבית בכדי להמציאם ממדינות רחוקות בעוד שהוא מוזיל עליהם ממון הרבה.

מדי יום ביומו היה בעל הבית טורח ומתאמץ מסביב לאילנותיו ובעלי החיים אשר לו, מאכילם ומשקם כל אימת שצריך, מקפיד היה להשקות את הגן לפי סדר קצוב, כל אילן כפי מידתו לא יותר מדי ולא פחות מן הראוי לו, כך יום אחר יום, והיה הגן נאה למראה והציפורים מתעופפים במלוא החיות, הדגים שטו להם בנחת וברגיעה, כך אמור היה הסדר הזה להימשך ימים רבים נוספים.

ויהי היום, והיה צריך בעל הבית להפליג אל מעבר לים לאיזה זמן, אך ביתו ומירתו על כל מה שנמצא בהם מה יהא עליה? על כן הגה ברוחו פתרון מושלם, הזמין אליו את אחד מאנשי שלומו וביקש ממנו שבעת העדרו מביתו יבא הוא מדי יום לעקוב אחר כל משק ביתו, להשקות את הגן, להאכיל את הציפורים והדגים, לנקות את הבית וכל חפציה מן האבק והלכלוך המצטבר.

הוא מסר ביד נאמנו רשימה מפורטת עם כל ההוראות בדיוק רב, פעולה זאת צריך לעשות מדי יום, פעולה אחרת פעם בשבוע, וכן הלאה, תוך שהוא מבקש ממנו חזור והפצרה, שבכל יום יעיין היטב ברשימה ויעבור עליו מרישא לסופא, בכדי שיידע אל נכון מה צריך לעשות על צד היותר טוב ולתועלת הענין,

הבעל הבית לא שכח לציין, שכפי המובן מאליו, הרי שבשובו לביתו ייתן לו שכרו משלם על רוב יגיעו וטרחתו עבורו.

כך נפרד ממנו לשלום והפליג לדרכו בלב רגוע ושמחה על שעתה הוא יודע כי ביתו מופקד בידיים טובות והגונות, והיה סמוך ליבו ובטוח שכאשר ישוב לביתו ימצאהו מסודר על מכוננו, בעלי החיים יהיו שבעים ומרושני עונג, האילנות ילבלבו ויפרחו והבית יהיה ממורק ומצוחצח, עתה זמנו בידו להתפנות לענייניו ועסקיו ללא דאגות וטרדות אחרות.

הזמן עובר וחולף לו, ומגיע היום בו שב לו בעל הבית מדרכו הרחוקה, הוא מצפה כבר לשוב לביתו הנאה והמרווח, ולמצוא שם את כל מקנת ביתו בשלום ובשלווה, אך ייכנס לביתו, כך הוא חושב לעצמו, ומיד יפנה לנוח ולהינפש ממסעו המייגע והמפרך, כל כך שמח שהפקיד על ביתו אדם נאמן שוודאי עשה מלאכתו נאמנה ונתן לו את היכולת לנסוע בלב רגוע.

וכאשר תקום מן הספר תחפש אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו

עודו הציג רגלו על מפתן ביתו, טרם הספיק לפתוח את הדלת אלא כדי חרך צר, והנה ריח עז ונורא ומעלה צחנה היכה באפו בעוז, איך שאך התחיל להיכנס אל תוך הבית פנימה, התברר לו שהריח היה רק מעין הקדמה למה שיתגלה לו לאחר מכן, עיניו חשכו ורוחו נפל בקרבו, כל בעלי החיים מוטלים היו כפגרים מתים, כל האילנות וצמחי הגוי שהיו בביתו קמלו והתייבשו, וכל משכיותיו מלאו לכלוך וזוהמה, ניכר היה בעליל שזה זמן רב שאיש לא דאג לצרכי הבית, ממש בוקה מבוקה ומבולקה.

מיד הזעיק את האדם אשר לתומו חשב שנאמן עבורו ללא סייג, איך שהלה נכנס לביתו מיד נתן עליו את קולו בקולות וברקים, אחד למעלה ושבע למטה, הוא זעק בפניו על החורבן הגדול שבמו ידיו המיט על ביתו, כל יגיעו ועמלו רבת השנים הלכו לטמיון תוך זמן קצר בלבד, כך הוסיף הוא להרעים עליו כהנה וכהנה

ולבכות לפניו בשל מה עולל לו את כל הרעה הזאת, איזה עוול עשה לו שכך גמל עמו.

הלה לא טמן את ידו בצלחת, והשיב לו מנה אחת אפיים, שאינו יודע כלל על מה ומדוע נטפל אליו באופן שכזה, הוא טען להגנתו שהוא מילא את חובתו בשלימות וכראוי דבר אחד מהם לא נפל ארצה, כל יום, כך אומר הוא, נכנס לתוך הבית והוציא מאמתחתו את הרשימה המפורטת עם כל ההוראות והיה קורא בה מרישא ועד סיפא, כך מדי יום ביומו היה חוזר על כך וקורא שוב את דף ההוראות, ובדיוק כפי שהורה לו בעל הבית טרם נסע לדרכו, ואינו מבין כלל בשל מה כל הסער הזה...

הנמשל נראה כמובן מאליו, הקב"ה נתן לנו את מצוות ספירת העומר בכדי שנמנה אותה מדי יום ביומו מן השבע שבתות, אך פשיטא, שאין הכוונה שנהיה כאותו שוטה הקורא את ההוראות גרידא ואינו מתבונן כלל כיצד לקיים את הכתוב בה, אלא וודאי שיש ליתן את המוח והלב ולהתבונן כראוי מה ה' דורש מעמנו, כיצד יש בכוחנו לקיים את הכוונה האמתית של ספירת העומר, כיצד אתחזק במידות הטובות ובקניינים השייכים לכל יום כפי עניינו, שהרי אינו דומה העבודה של היום להעבודה של יום המחרת.

אכן, כאשר נשתדל להתנהג באופן הזה, וכל יום לילך במדרגה בטר מדרגה בהתבוננות ובשום לב, אזי נזכה באמת לקיים את התכלית האמתית של ספירת העומר, ולעבוד את השי"ת כראוי ובלבב שלם ונעשה נחת רוח ליוצרינו וקוננו.

וקמת ועלית

המזרם מכל האמור, שעל האיש הנלכב להתאמץ ולהתחזק בכל יום מימי הספירה ולילך מעלה מעלה, כשבאופן הזה יזכה להתייצב על הדרך הסלולה העולה בית א-ל, ולא לימים אלו בלבד הוא זוכה, אלא ההשפעה

והרשימה דקדושה של עבודה זו נחקקת אף לשאר כל הימים, וממנה יתד וממנה פינה להצלחה בעבודת השי"ת בשאר ימות השנה כולם.

ובדרך שהיה הרה"ק בעל ה'מאור ושמש' מפרש את הכתוב בפרשת הקרבת העומר (ויקרא כג, יב), "ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים בן שנתו לעולה לה", והיה מבאר את המקרא הזה ואומר, 'ביום הניפכם את העומר' – בעת אשר הנך מתחיל למנות את העומר, 'ועשיתם כבש' – תתקין פְּבֶשׁ העשוי לעלות עליו מעלה מעלה בדרגות הקדושה, 'בן שנתו לעולה לה' – שיישאר הרושם של פְּבֶשׁ זה לכל השנה כולה, שתוכל לעלות במעלות ובמדרגות הקדושה עוד ועוד להתקרב ולהידבק אל השי"ת[8].

לפיכך לא נותר לנו אלא להתפלל ולהפיל תחינתנו לפני השי"ת, שיתן בנו דעת נכונה ורוח נבונה שנוכל להשיג בימים אלו את התכלית הרצויה, ובזכות ספירת העומר שאנו סופרים ומתייגעים להבין את משמעה ולקיים את דרכי העבודה היוצאים מהם, ניטהר ונתקדש בקדושה של מעלה, ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם, ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה, אמן סלה.

(8) וכן כתב בספר 'מאור ושמש' (פרשת אמור): 'ועשיתם ביום הניפכם את העומר כבש תמים בן שנתו לעולה לה'. יש לרמוז בפסוק זה כי הנה ידוע בספרים הקדושים אשר בלילי פסח נפתחין מוחין עילאין ואחר כך במשך ימי הספירה בכל יום צריך האדם ליכנס בשער אחד משערי הקדושה עד חג השבועות שאז היא הקדושה הגדולה קדושת קבלת התורה, ומי שערב לבו לגשת אל הקודש והוא מעובדי ה' ושומרי מצוותיו יוכל לשער בעצמו שנתוסף לו תוספת קדושה בימים ההם. אכן צריך האדם להמשיך על עצמו הקדושה שתהיה לו השארה על משך כל השנה.

וזהו ועשיתם ביום הניפכם את העומר – שאז היא ההתחלה מימי הספירה וליכנס בשערי הקדושה, כבש – מלשון עלה בכבש, שתעשה לך מעלה ומדריגה שתמשוך על עצמך קדושה כל כך, בן שנתו – שתהיה לך על כל השנה כולה מהשארת הקדושה, לעולה – שתוכל לעלות.

בעבד ישאף צל וימנה תמיד

כל יום מימי הספירה חשוב בפני עצמו על שזוכים בו
לעליה גדולה

בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים

התכלית והמטרה היחידה אשר לשמה יצאו בני ישראל מארץ מצרים, הייתה אך ורק בכדי שיקבלו ישראל את התורה, הקב"ה בכבודו ובעצמו כבר גילה זאת למשה רבינו במעמד הסנה, כשאמר לו (שמות ג, יב): "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". כי זהו כל התכלית וכל הענין בגאולת כלל ישראל מידי עריצים, בכדי שיעבדון את השי"ת ויקבלו ממנו את התורה בהר הזה - הר סיני.

לעולם, כל עיקר בריאת העולם לא הייתה אלא על תנאי שיקבלו ישראל את התורה, וכדאמרו חז"ל במסכת שבת (פח.), "שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו". והוא מקרא מפורש בירמיה (לג, כה): "כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתיו", ודרשו מזה חז"ל במס' פסחים (פח.): ש"אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ".

ואכן, למן אותו הזמן של קבלת התורה ועד עצם היום הזה, לא פסקה תורה מישראל אפילו לרגע כמימרא, וכמו שכתב ב'נפש החיים' (שער ה, פרק כה), "אם היה ח"ו העולם פנוי לגמרי אפילו רגע אחת ממש מעסק והתבוננות עם סגולה בתורה הקדושה, תיכף כרגע היו כל העולמות נחרבים ונבטלים ממצייאות לגמרי ח"ו, ואף גם איש אחד מישראל לבד, רב כחו, שבידו להעמיד

ולקיים את כל העולמות והבריאה בכללה על ידי עסקו והתבוננותו בתורה הקדושה לשמה"ח].

להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו

אשר על כן, ולגדול חביבות ונחיצות התורה לישראל, הרי שמיד עם יציאת ישראל את מצרים, החלו למנות את הימים והשבועות עד לקבלת התורה, וכבר נודע עד למאד לשונו הצח והמצוחצח של בעל ה'חינוך' (במצוה שו), המגדיר בטוב טעם ודעת את סיבת המצוה של ספירת העומר, ואת גדול הצפייה והכיסופין שהשתוקקו בני ישראל בקוצר רוח לקראת מתן תורה, ומפועל זה נמשכה מצוות ספירת העומר שבין פסח לעצרת, והא לך לשונו:

"מִשְׂרָשֵׁי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל, וכמו שכתוב (ירמיהו לג, כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה וגו'!. והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה, וכמו שאמר השם למשה (שמות ג, יב) 'זוה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', ופירוש הפסוק כלומר, הוציאך אותם ממצרים יהיה לך אות שתעבדון את האלקים על ההר הזה, כלומר, שתקבלו התורה שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החירות מעבדות, ולכן

(ח) וידוע מה שסיפר הרה"ק מקאצק זי"ע על מחותנו הגה"צ מביאלא זצוק"ל, אביו של חתנו הגה"ק בעל האיבני נור' זי"ע, שפעם אחת אירע ביום הפורים, שבאותו שעה עסקו כל ישראל בסעודת פורים ובשאר מצוות היום, ולא היה אפילו אחד בעולם שהיה עוסק בתורה באותו הזמן, מלבד הגה"צ מביאלא שישב ולמד באותה שעה, ונעשה מזה רעש גדול בשמים, שבזכותו ניצל העולם שלא יהיה אפילו שעה אחת בלי תורה, ובזכות זה זיכו אותו מן השמים בן גדול וקדוש, הלא הוא הגה"ק האיבני נור' זי"ע, שהאיר את העולם בכח תורתו.

יעשה השם למשה אות צאתם מעבדות לקבלת התורה, כי התפל עושין אות לעולם אל העיקר".

"ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן, ועל כן לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו ריבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת", עכ"ל.

נמצאת אומר שבזה שסופר ומונה את הימים עד ליום קבלת התורה, מביע הוא בזה את צפייתו וקוצר רוחו לקראת היום הנכסף והנחשק של קבלת התורה, כי זהו טבעו של האדם שכאשר יתקרב לקראת יום אשר יש לו בו חפץ גדול, לא יעצור ברוחו הסוערה וימנה את הימים עד לאותו מאורע בו חשקה נפשו.

אם תבקשנה ככסף וכמטמוני"ם תחפשנה

אך לפי הטעם האמור יש לדקדק טובא על הסדר שאנו מונים בספירת העומר, שהלא טבע האדם המשתוקק, שכאשר הוא מונה את הימים לקראת היום הנכסף אליו, הריהו מחשב תחילה את כל הימים שנתרו לו עד היום המקווה, ובכל יום ויום הולך ופוחת יומא חדא מן החשבון, עד שלסוף מגיינו מתקרב ומגיע אל הזמן אשר לו ייחל.

לפי זה, גם בספירת העומר צריכין היו להתחיל ממחרת הפסח ולמנות תחילה את הימים הנותרים, כשביום הראשון אומר - 'היום תשעה וארבעים יום', ולמחרת פוחת ומונה - 'היום שמונה וארבעים יום', עד שהיו הימים מתחסרים ומתקרב אל היום הגדול והנשגב של קבלת התורה. ואם כן, מדוע זה התקינו

לספור רק את הימים שיצאו כבר, שהרי ביום הראשון אנו אומרים - 'היום יום אחד לעומר', ולמחרתו - 'שני ימים לעומר, הלא סדר המניין של האיש המתאוה ומשתוקק אינו כן?

והנה, בעל ה'חינוך' - בדבריו לעיל - כבר עמד על דקדוק זה, ותירץ לומר, שמגודל השתוקקות אין האדם יכול לסבול ולשמוע בתחילת הספירה שעדיין יש לו ימים הרבה עד לחג השבועות, ועל כן ניחא ליה שימנו וישמחו על הימים שכבר יצאו וחלפו.

אבל לדרכנו נוסיף וניישב הענין בעוד אנפין, ובכדי להבין את זאת על נכון נקדים במשל לשבר את האוזן, מעשה בעני ואביון שלא היה לו אפילו מעט מן המעט לכדי חיותו, והנה, ביום אחד הוא זוכה להתבשר בכשורה טובה מבית המלוכה, שהמלך הרחמן, ברוב חמלתו וטובו נטה לכו לגמול עמו חסד ואמת, ובעוד מאה ימים יעניקו לו מאוצר המלוכה סכום עתק של מאה אלף דינרי זהב טבין ותקילין, ובכסף זה יוכל להתפרנס בהרחבה גדולה למשך כל ימי חייו.

אין לשער את שמחתו ואושרו של אותו אדם, אשר מיד יתחיל למנות את הימים שנתרו לו עד הזמן המיוחל בו יזכה לאוצר הגדול, וכך יהיה סדר מניינו, 'היום מאה ימים', 'היום תשעים ותשע ימים', בסדר פוחת והולך, כי הוא שמח על כל יום שכבר נפטר הימנו, שהרי מאה הימים האלה הם לו כגדר וחומה המונעים ומבדילים בינו ובין האוצר המצפה לו בגנוי המלך, ואילו הדבר בידו, היה מוותר על ימים אלו בכל לב ומדלג מיד ליום האחרון, ועל כן מובן ביותר שהוא סופר ומונה רק את הימים שעדיין נותרו לו ולא את הימים שבילה להבל ולריק שאינם חשובים בעיניו.

אבל לו יצויר אותו המעשה בשינוי קצת, שהיו באים אצל אותו עני מרוד, ואומרים לו, שהמלך ברוב טובו וחסדו בחר לתת לו אוצר גדול של מאה אלף דינרי זהב, אבל תמורת זה יהיה עליו לעבוד איזה עבודה עבור המלך למשך מאה ימים, כששכר יגיעתו מדי יום ביומו יעמוד על אלף דינרים, עד שבהגיע היום המאה יתקבץ אצלו הסכום העצום של מאה אלף דינרי זהב.

אדם זה, לעומת הקודם לו, כבר לא יחפוץ כל כך שיעברו הימים חיש גז ונעופה, שהרי בכל יום הוא מרוויח אלף זהובים, וכל יום ויום שעובר עליו חשוב בעיניו עד למאוד, האדם הזה, למרות שאף הוא מצפה ליום האחרון בו יתקבץ בידו הסכום המלא, מכל מקום הוא ימנה את הימים שכבר עברו עליו, שהרי כל יום לעצמו חביב בעיניו עד למאד, בכל יום הוא זוכה באוצר של אלף דינרי זהב.

כל יום מימי הספירה רוכש קניינים בתורה ובמידות

ממש כזה הוא הענין של ספירת העומר, כי הניחא אם היו נועדים אלו המ"ט יום רק להמתנה וציפייה לקבלת התורה ולא היה להם ערך בפני עצמם, הרי שהיו אכן צריכים למנות רק כמה ימים עדיין נותרו לנו עד לקבלת התורה, מתוך תקווה שיחלפו ימים אלו במהירות הגדול ביותר.

אבל כאשר ימי ספירת העומר לא נתקנו להמתנה וציפייה גרידא לקראת היום הגדול בו נזכה לאוצר הגדול והקדוש - התורה הקדושה, אלא ימים אלו נועדו בכדי שנוכל לעבוד בהם עבודה תמה לפני המלך - מלכו של עולם, כשבעבודה זו משיג האדם בנפשו עוד ועוד חלקים מקנייני התורה, עוד מצוות ומעשים טובים ושאר מידות טובות, ובאופן הזה עולה ומתעלה בדרך העולה בית ק-ל, וקובץ על יד ירכה, עד שבהגיע חג השבועות זוכה להשלים את נפשו ולקבל בקנין גמור את כל התורה כולה.

מעתה יובן לנו אל נכון מדוע התקינו חז"ל לספור את הימים שכבר עברו עלינו, כי כל הימים שיצאו וחלפו הם ימי חפץ ויקרים בעינינו עד למאד, שהלוא בכל יום רכשנו בנפשנו קנין נצחי בתורה ובמצוות ובמידות טובות, וכל יום ויום שעבר עלינו לטובה יש לו חשיבות מיוחדת בפני עצמה.

זהו אם כן הסיבה והטעם אשר בנינה אנו מונים ביום הראשון - 'היום יום אחד לעומר', ולמחרתו - 'היום שני ימים לעומר', וכן הלאה בסדר מוסף והולך, כי באופן זה אנו מגלים דעתנו, שכל יום ויום מימי הספירה שכבר עבר עלינו חשוב בעינינו ביותר, ואין אנו רוצים להיפטר הימנה כלל וכלל, אלא אנו מאספים

בעמיר גורנה את כל המ"ט הימים הקדושים, ונוטלים אותם עמנו לקראת היום החמישים בו נזכה להשלים עצמנו ולקבל את כל התורה כולה.

בימי הספירה מתעלה מבהמה למדרגת אדם

לפיכך, והיות שנתקנו אלו הימים לשמש בהכנה דרבה לקראת היום הגדול והנכבד של קבלת התורה, מוטל עלינו במשנה תוקף החובה הנעימה להתעלות בכל יום עוד ועוד, עד שנשלים נפשנו במ"ח הקניינים שהתורה נקנית בהם, ובכלל זה יש להתחזק גם במידות טובות שבין אדם לחברו, שאף המה מן התנאים לקבלת התורה, כמו שכבר אמרו חז"ל 'דרך ארץ קדמה לתורה' (תנא דבי אליהו פרק א).

ומתוך דברי המהרש"א במס' ראש השנה (פו.) נשכיל להבין עד היכן צריכה להגיע עבודת ויגיעת הימים האלו, שהיה המהרש"א משתאה ושואל על פשר השינוי בין הקרבנות, מדוע את קרבן העומר בחג הפסח מביאין היו מן השעורים, ואילו את קרבן שתי הלחם בחג השבועות היו מקריבין מן החיטים.

מבחינה זו היה הולך ומבאר, כי בחג הפסח, בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים, הרי שממש כבהמות נדמו, שעדיין ערומים היו מן התורה והמצוות, ועל כן הצטוו אז להביא קרבן מן השעורים שהוא מאכל הבהמות, אבל כאשר הגיע חג השבועות ומתן תורה, היה זה אחר שכבר ספרו שבע שבתות תמימות ובהם הזדככו והתקדשו עד שהתעלו למדרגת אדם, ולפיכך כבר היו ראויים להקריב קרבן מן החטים הרומז לדעת, שזהו מאכל בני האדם בעלי בינה ומדע^[ט].

(ט) וזה לשון המהרש"א: אמר הכתוב 'מהחל חרמש גוי' שהוא קציר שעורים, תחל לספור שבעה שבועות שהוא יום קציר חטים שהם ב' הלחם, והמנה בו, כי בצאתם ממצרים שנקראו חמורים והיו ישראל גם כן בלא מצות לא היו ראויים רק למאכל בהמה שהן שעורים, כמ"ש 'צא ובשר לחמורים', עד ספירת ז' שבועות ע"ש 'זכמטמוני' תחפשנה: שהוכנו אז לדעה שמביא מאכל חטים שאז קבלו התורה, וע"כ מביא ב' הלחם מחטים

והעולה מן הדברים, שכל כך צריך האיש הנלבב לקדש ולטהר עצמו בימים אלו, עד שיתהפך ממדרגת הבהמה הפחותה, ויתעלה להיות במדרגת אדם שנברא בצלם אלקים, ואשר על כן, הבה ונשכיל לנצל את ימי ספירת העומר כראוי ולהיות מן החכמים שעניניהם בראשם, להתכונן בהכנה רבה מתוך ערנה וכיסופים, ולזכך ולקדש עצמנו כראוי לקראת היום הנשגב של קבלת התורה, בכדי שבהגיע חג השבועות נהיה אכן ראויים לקבל את התורה ולא נהיה באותה שעה כעני בפתח^[1], ואזי נזכה באמת לקבל את התורה באופן הנשגב ביותר, להבין בה ולהשכיל, לשמור ולעשות, למען לא ימוש מפינו ומפי זרענו עד עולם.

שמביא הדעת כדאמרי' בפ' בן סורר, וע"כ אמרו בפרק מי שמת (ב"ב קמז). 'יום טוב של עצרת ברור זרעו חטין' כמפורש שם, וע"כ אמר 'מהחל חרמש בקמה' שהוא קציר שעורים מאכל בהמה תספור ני יום עד הבאת ב' הלחם שבאה מן החטין לקבל דעה וחכמת התורה, עכ"ל.

וראה עוד את לשון האור החיים' הק' בפרשת שמיני (ויקרא ט, ח), וזה לשונו: כי כשהאדם חוטא אין בחינתו בחינת אדם, על דרך אומרים ז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות', ונעשה בהמה וכיום שחזר בתשובה רוח היא באנוש ועלה ממדרגת בהמה למדרגת אדם.

(י) ואל יהיו הכנות אלו מן הדברים הקלים בעיניך, שהרי ידוע שהצדיקים חרדו ביותר לקראת היום הנעלה והנכבד של קבלת התורה, כפי שאמר הרה"ק הרבי ר' ברוכ"ל ממעזיבו זי"ע, שהוא ירא בחג השבועות יותר מריש שתא, כי בראש השנה דנים את האדם אם יגיע לו בולקע ארויף אדער אבולקע אראפ [= לחם אחד יותר או פחות], אבל בשבועות גוזרים על האדם כמה השגות בתורה ישיג, כמה הבנה וכמה ידיעה, ובדברים אלו כל חילוק קטן יש לו משמעות עצומה ביותר.

כלל גדול בתורה

חובת הימים האלה להתחזק בעניינים שבין אדם לחברו

דרך ארץ קדמה לתורה

ימי העומר מיוחדים ומקודשים להכנה רבה, להתקין ולהשלים את הנפש בכל מילי המיטב, שנהיה מוכנים ומזומנים לקראת האי יומא רבה של קבלת התורה, וכלשונו הזהב של בעל החינוך: "נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבר ישאף צל".

אבל ישנו תנאי הקודם למעשה, שלולא זה אינו בנמצא ולא אפשרי כלל שיקבל האיש הישראלי את התורה, והוא הענין של המידות הטובות שבין אדם לחברו, שהוא היסוד והבסיס לכל התורה כולה, ורק אחר השלמת ותיקון הנפש בדברים אלו יהיה כלי מוכן לקבל ברכת השם ולנחול את התורה כראוי, כמו שכבר ידוע מאמר ה'תנא דבי אליהו - רבה' (פרק א) "דרך ארץ קדמה לתורה", דהיינו שתיקון המידות קודמים לעצם התורה, שרק אחר שיהיו מידותיו מתוקנות ומושלמות אזי יוכל להשיג בתורה.

שלא נהגו כבוד זה לזה

באופן מיוחד יש להתבונן בענין זה בימים האלו בהם אנו נוהגים מנהגי אבלות על מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, שהסתלקו בתקופת זמן קצרה זו שבין פסח לעצרת, ואמרו חז"ל (יבמות סב:) שהיה זה כעונש על שלא נהגו כבוד זה לזה. כמובן שאין לנו השגה כלל בדרגתם ומעלתם של תלמידי רבי עקיבא ואין הדברים ניתנים להבין בשכל הפשוט, אבל תורה היא וללמוד אני צריך. ועל כן

יש לנו להבין מפני מה הגיע עליהם הפורענות הגדולה הזו, ומדוע דווקא בפרק הזמן שבין פסח לעצרת?

אך את זאת ייתכן לומר, כי לעולם לא היו ראויים לעונש חמור ונורא כל כך, אבל היות שהימים האלו שבין פסח לעצרת התייחדו להיות זמן של תיקון המידות, ובכל זאת הם לא נהגו כבוד זה לזה, על כן דווקא הזמן הזה גרם שיהיה עליהם תביעה מיוחדת והביא העונש החמור, אבל בשאר תקופות השנה אולי לא היה מתעורר הקמרוג ולא היו נענשים עד כדי כך.

מעתה אמור, שלא הסתלקות תלמידי רבי עקיבא היא הסיבה שקבעה את הימים האלה לזמן של תיקון המידות, אלא להיפך, היות וכבר התייחד הזמן הזה לתיקון המידות להכנה לקבלת התורה, היא זאת שהביאה להסתלקותם טרם עת, ברם, ברור הדבר, שכדאי הוא הפורענות הזאת שתעורר אותנו מטרדמתנו ונחפשה דרכנו ונחקורה ונשובה אל ה' לתקנם כראוי וכנכון.

והיה העולם שם

ובכדי לקבל מושג והבנה בגודל ההפסד והחשיכה הנוראה שירדה על העולם עם הסתלקותם של תלמידי רבי עקיבא, ראוי לנו לעיין במקור הדברים במסכת יבמות (סכ:), שם מובא שלאחר שמתו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא היה העולם שמים מתורה, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום, והעמיד שם חמשה תלמידים בלבד, רבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, ואלו החמשה תלמידים העמידו שוב את דברי התורה בעולם.

עתה בואו חשבון, עד היכן הייתה מגעת כח התורה בעולם אילו כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא לא היו מתים בחטף, והלא הדברים קל וחומר, אם על ידי חמשה תלמידים בלבד זכה רבי עקיבא להעמיד את מסורת התורה באופן שאין לה אה ורע בכל הדורות, על אחת כמה וכמה אם היו אלו הכ"ד אלף תלמידים נותרים בחיים, הרי שכח התורה היה מתעלה עשרות מונים עד אין לשער ואין לתאר, ורק בעבור שלא נהגו כבוד זה בזה חסרנו כל אלה.

אמר רבי עקיבא כלל גדול בתורה

בכך יובן שפיר מדוע היה רבי עקיבא אומר (ירושלמי נדרים ל:)'ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) זהו כלל גדול בתורה, כי מאחר שרבי עקיבא הרגיש בעצמו את החורבן הגדול שהתרגש מן החיסרון בכבוד חבירים, שבעוון זה הסתלקו כ"ד אלף תלמידיו מן העולם, ויחד עמהם התדלדל כל כח וקדושת תורתם עד שהיה העולם לצייה ושממה. לפיכך אמר רבי עקיבא 'ואהבת לרעך כמוך זהו כלל גדול בתורה', כלומר, רק בזכות אהבת וכיבוד חברים ישנו קיום והמשך לתורה ואילולא זה אין תורה בעולם.

דברים אלו עולים בקנה אחד עם דבריו הנוקבים של רבינו חיים ויטאל זי"ע, שכתב בזה הלשון (ספר שערי קדושה - חלק א שער ב): "אין המידות מכלל התרי"ג מצוות, ואמנם הן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות בקיומן או בביטולם, ולפיכך ענין המידות הרעות קשים מן העברות עצמן מאד מאד, ולהיותם עיקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג המצוות התלויות בנפש השכלית, ונמצא כי יותר צריך לזהר ממידות הרעות יותר מן קיום המצוות עשה ולא תעשה, כי בהיותו בעל מידות טובות נקל יקיים כל המצוות".

אהבת חברים במשנת הרשב"י תלמידו של רבי עקיבא

להיות שעומדים אנו סמוך ונראה להאי יומא דהילולא קדישא של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, תלמידו המובהק של רבי עקיבא, הרי שאפשר להוסיף בזה ולומר, כי כידוע, דרכו בקודש של רבי שמעון הייתה להרבות חביבות ואהבת חברים עד אין קץ, כנראה בספר הזוהר הק', שם מובאים הרבה לשונות של חיבה ורעות בהם היה מכנה רבי שמעון את החברייא דיליה, כמו שהעיד רבי שמעון על עצמו ב'אידרא רבא קדישא' (זוה"ק ח"ג קכח). "אנן בחביבותא תליא

מילתא", וכדרך שמצאנו הרבה בזה הק' כיצד היה רבי שמעון היה מעורר את החבריא קדישא ומזרזם תמיד על ענין השלום^[יא].

ואפשר לומר, שהיה בהנהגות אלו משום תיקון הפגם שנגרם על ידי התלמידים הראשונים של רבו רבי עקיבא, שלא הקפידו לנהוג כבוד זה בזה, אשר זה לעומת זה היה התלמיד האחרון - רבי שמעון בר יוחאי - משתדל להרבות באהבת חברים ולהוסיף שלום ושלוה בין אדם לחברו.

שמא זהו הטעם שנהגו ביותר להרבות רעות על ציון הרשב"י, שמתאספים חבורות קודש של עובדי ה' יחד, ועולים בצוותא חדא לאתרא קדישא מירון, ומתאחדים שם כולם יחד כאיש אחד בלב אחד, למן פשוטי העם ועד הגדולים והצדיקים חשובי העדה, ומטים שכס אחד לעבוד עבודתם בקדושה ובטהרה, באחוה, בשלום, ברעות, ללא שום חילוקי דעות ופירוד לבבות.

שם על ציון הרשב"י מרכיב בסעודות מריעים וששים ושמים כולם כאחד לעשות רצון קונם, עליונים שישו ותחתונים עלזו, וכל זה בכח השלום וגודל מעלתה כמבואר בזה הק' בכמה מקומות, ובזכותיה דרשב"י מתעורר שם ענין השלום האחוה והריעות ביותר בין בני ישראל, ובכח השלום ובזכות הצדיק פועלים כל מיני ברכה וישועה.

(יא) ראה בזה"ק (ח"ב קצ): בו מדבר על החיוב באהבת חברים ועונש מי שמנהג חלילה בהיפך מזה, וז"ל: דאמר רבי אבא, כל אלן חבריאי, דלא רחימין אלן לאלן, אסתלקו מעלמא עד לא מטא זמנייהו, כל חבריאי ביומוי דרבי שמעון, רחימו דנפשא ורוחא הוה בינייהו, ובגין כך בדרא דרבי שמעון באתגלייא הוה, דהוה אמר רבי שמעון, כל חבריאי דלא רחימין אלן לאלן, גרמין דלא ליהך בארח מישר. ועוד דעבדין פגימו בה, דהא אורייתא רחימו ואחוה וקשוט אית בה. אברהם רחים ליצחק, יצחק לאברהם, מתחבקן דא בדא, יעקב תרווייהו אחידן ביה, ברחימו, ובאחוה, יהבין רוחייהו דא בדא. חבריאי כההוא דוגמא אצטריכו, ולא למעבד פגימו.

אהבת חברים - אבן הבוחן על כל הרוחניות

ידועים דברי המהרש"א (ראש השנה טו.) שכתב, כי בזמן של פסח דומה האדם לבהמה, שהרי בו בזמן יצאנו מארץ מצרים אחר שהיינו משוקעים במ"ט שערי טומאה, ועבודת האדם במשך כל ימי הספירה, הוא לצאת ולעלות ממדרגת הבהמה, עד שבהגיע חג השבועות וזמן מתן תורה כבר יהא בדרגה העליונה של האדם שהוא נזר הבריאה^[יב].

והנה, אחד החילוקים היסודיים שבין האדם לבהמה הוא, שהאדם יכול לחשוב ולדאוג גם עבור חברו וטובת הזולת, מה שאין כן הבהמה אינה דואגת אלא לעצמה בלבד ומלכדה אין היא רואה ולא כלום.

ולפי דברי המהרש"א, שבימים אלו צריך להיהפך מהדרגה הנמוכה של הבהמה עד למעלה העליונה של אדם, הרי שזוהי עבודתנו לעת הזאת, לחדול מלהיות כבהמה הדואגת לעצמה בלבד, אלא להתעלות למדרגת אדם החושב ודואג על שלומו וטובתו של חברו.

הנה כי כן אמרו בשם הצדיקים, שאם חפץ האדם לבחון את עצמו ולדעת היכן הוא עומד ברוחניות ומהו מצבו בעניינים שבין אדם למקום, הרי שקודם לכל יעיין בעצמו לראות כיצד הוא מתנהג במצוות שבין אדם לחברו, וכפי זה יידע להעריך נאמנה את דרגתו בדברים שבין אדם למקום.

ומעמא במילתא, שהרי כל אדם מישראל הינו חלק אלוך ממעל, וכאשר הוא אוהב ומכבד את השני הריהו מוכיח בזה שאוהב את השי"ת ואת הצלם האלוקים שנמצא בחברו, ואהבה זו מעידה על כל מהותו כי אוהב הוא את הקב"ה בכל לבבו ובכל נפשו, וכפי השיעור שאוהב את זולתו כך מידת אהבת השי"ת שבקרבו.

(יב) ראה ביתר ביאור והרחבה במאמר 'עבד ישאף צל וימנה תמיד'.

על כן עם ה' חזקו ונתחזקה בימים אלו במצוות שבין אדם לחברו, להרבות אהבה ואחוה ורעות וכבוד חברים, ויהיה זאת להכנה ראויה לקראת קבלת התורה, כדרך שהורונו חכמינו שהמידות הטובות הם היסוד והתנאי לקבלת התורה, ובוודאי על ידי שנתחזק ונתאמץ בזה נזכה לקבל את התורה מתוך רוב נחת וכל טוב סלה.

